

In videoreporter sto
esser fit e durant l'inter-
vista sto el sa concen-
trar sin trais chaussas:
discurs, maletg e tun.

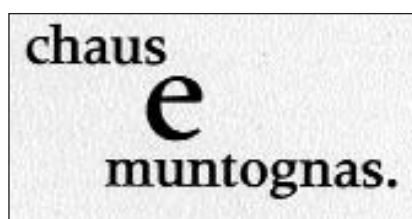
FOTOS C. CADRUVI

In Tujetschin cun in fantastic job

Sco videoreporter ston ins esser technicher, cineast ed anc redactor

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ **Daniel Berther è videoreporter.** El faschess fitg gugent ina giada ina reportascha sur dad AC/DC. Puncto rumantsch di el: Chalar da trair panaglia ed introducir rumantsch grischun. La damaun vegn Daniel Berther en la redacziun da la Tele Südostschweiz

e legia l'emprim las gasettas. Suenten èsi sesida da redacziun. I vegn crititgà u ludà las reportaschas dal di avant. Lura repartan ins las tematicas dal di. Davent da quel mument ha tut dad ir fitg svel. «Savens stos jau gia da las diesch far ina intervista.» Per retschertgar na resta betg la massa temp. En l'auto ponderescha il videoreporter tge dumondas ch'el less tschentiar a la persuna ch'el entaupa en paucas minutas. Ed el ponderescha era tge motivs ch'el pudess filmar.

Televisiun privata e statale

En tut lavura Berther gia quatter onns tar la televisiun. L'emprim è el stà tar la Televisiun Rumantscha. «Là faschev'jau ca. trais contribuziuns l'emna», raquinta Berther. Uss tar la televisiun privata sto el furnir mintga di in rapport. Tar la Televisiun Rumantscha aveva el a disposiziun in'entira equipa, sch'el gieva a filmar. Oz fa Berther tut sez. El exequescha quatter clamadas en ina: schurna-

Diesch chavazzins e diesch respostas spontanis

Tujetsch: Terra cun la pli bella lingua.

Uniun europea: Per il mument ina chaussa artificiziala senza politica concreta.

Emancipaziun: En quest connex duessan ils umens plaunsieu vegnir allerta.

Cotschen: Blau.

Guerra en l'Irak: Ina guerra manada cun ina argumentaziun faussa. Il 1991 fiss la guerra stada giustifitgada.

Porta alpina: Questa chaschun na dastgain nus Grischuns betg laschar dar ord la detta.

Wellness: Fan ins dapertut.

DJ Bobo: Nunchapavel che quel ha tant success.

Madonna: Maridass jau sin il plaz.

Pink: Panter.

list, um da camera, tecnicist da tun ed editor.

Tric cunter gnervusidad

Filmar, tegnair il microfon, tadlar sin il visavi, tschentiar bunas dumondas – tut en il medem mument – quai è stoffi. Tuttina di Berther: «Vidoreporter è il job da mes siemis.» Il fascinant è la glieud ch'ins emprenda d'enconuscher. Ils promis? Na, betg lezs. «Sch'jau entaupa prominents ves jau ch'els en sco Ti ed jau. Ma sco ch'els stattan avant la camera en els profis. Els san exact co ch'els ston sa deputar.»

Berther filmescha perquai pli gugent glieud «normala». «Era sch'els en gnervus, restan els sasezs», declera Berther. Per prender a la glieud la gnervusidad ha el in tric. «Jau fatsch adina in test e dumond 'Tge vais ensulvi?'. La glieud è stutta e ri. Lura dumbran els si tge ch'els han mangià. Uschia vegn la glieud pli luca.»

La camera dat pussanza

«Ins sto esser sincer en questa clamada e dar tiers, sch'ins na chapescha betg insatge», declera Berther. Impurtant è ch'ins discorra gugent cun la glieud.

Dovri era ina tscherta autoritad? «Cun la camera han ins insaco in'arma enta maun. Quella dat ad ins ina tscherta pussanza.» En quest connex dat Berther in exempel: In da ses collegas è i cun ina mini-camera al campiunadi mundial. El leva far in'intervista cun *Bode Miller*. Lez na haja dà naginas respostas e betg prendi serius quest tip cun la pitschna camera. L'auter di cura ch'il collega aveva la camera gronda sin il givè, ha il star prendi peda e respundi tuttas dumondas.

«Mes maletgs en ids enturn il mund»

Suentermèzdi sto Berther tagliar ils films e «far» il tun. Quai dova in pau rutina, ma è tuttina ina lavur creativa. Fin las 18.00 han las moderaziuns ed ils commentaris dad esser pronts. A las 19.00 èsi emissiun. Berther fa gugent tematicas da sport u chaussas cun action. Ma era l'economia interessescha el. In «highlight» professiunal ha Berther gi cun il film da las malauras l'atun passà. El ha filmà co la bova da Rueun è ida a val. Quests maletgs ha la «Tagesschau» emess la saira e suenter han plirs emitturs da l'exteriur surpiglià quest material. «Mes maletgs en ids enturn il mund. Insatge uschia chapita be ina giada en la vita», sa legra Berther.

El faschess gugent ina giada ina «chista» pli lunga, en il stil d'in film documentar. E tge che plaschess il pli fitg: «Filmar ina turnea dad AC/DC.»

Sa vilenta cun pretsch da benzin

«Il Grischun è il pli bel chantun da la Svizra.» Suenten in ura ir cun auto en ins insanua nua ch'ins discorra gia tut auter.

Tuttina tutgian tut quests chaus gross insaco ensemen.

Ch'il Grischun è in chantun perifer n'è per Berther nagin motiv da lamentar. Cler ch'i fetschia mal, sche la posta serra il center da brev. Perquai na vesa el dentant anc ditg betg nair per il futur: «Nossas schanzas en las nischas.»

Nua che Berther sa vilenta si è tar il pretsch dal benzin: Gist en regions sco la Surselva, nua ch'ins saja avisà a l'auto, saja il pretsch da benzin pli aut che a Turitg, nua ch'ins haja bler traffic public. En quest punct stuessan ils politichers avair dapli curaschi e sa dustar per la regiun.

Status da dinosaurier

Puncto rumantsch ha Berther in'opiniun fitg clera: «Ils Rumantschs duessan finalmain introducir il rumantsch grischun. Sch'els tilan anc ditg panaglia na datti in di insumma nagins daners pli.» Ils Rumantschs giudian in status da dinosauriers. Per Daniel Berther – sco Tujetschin – èsi nunchapavel ch'els Rumantschs sa dostan cunter ina lingua da scrittira che fiss adattada per tuts. Sia argumentaziun è clera: «Jau cun mes 'slang' tujetschin hai stuì emprender da scriver sursilvan. Quai n'è stà nagin problem.» Exact uschè simpel fissi era per ils auters Sursilvans d'emprender rumantsch grischun. E pertutgant la tema da perder l'agen dialect sto Berther mo scurlattar il chau: «Jau tschentsch anc adina mes tujetschin, era sch'jau hai adina stuì scriver sursilvan.»

Curt e bun

En la redacziun dian tuts «Dani» ad el.

Naschì: Ils 24 da zercladur 1974

Creschì si: A Sedrun

Domicil: Haldenstein

Stadi civil: Ledi

Auto: Peugeot 309

Instrument: Gitarra da bass

Musica: Jazz fin heavy metal

Bavronda: Calanda fraida u café nair senza zutger

Spaisa preferida: Ils bizochels da la mamma